

De angst voorbij liet alumnus **Steven Coutinho**, directeur van De Surinaamsche Bank, zich onder Bouterse de mond niet snoeren. Met een nieuwe, 'post-post-koloniale bewustwording' kan zijn land een prachtige toekomst hebben, beweert hij.

JURGEN TIEKSTRA

ANP/REUTERS/RANU ABHELAKH

BUITENLAND

WWW.STEVENCOUTINHO.COM

'Suriname kan een prachtig en welvarend land zijn'

Het is begin februari 2020. Bankdirecteur Steven Coutinho staat met een verbeterd blik voor de ingang van het hoofdkantoor van De Surinaamsche Bank, omringd door pers en demonstranten. 'Zeshonderdduizend mensen verdienen het om met respect behandeld te worden!', zegt hij met ingehouden woede, verwijzend naar de Surinaamse bevolking. 'Hun geld is hún geld!'

Diefstal

Kort hiervoor was gebleken dat tweehonderd miljoen Amerikaanse dollar aan kasreserves, die de banken verplicht waren bij de Centrale Bank te stallen, door de regering-Bouterse was uitgegeven. Diefstal van het volk, noemde Coutinho dat onomwonden op de Surinaamse radio. Kort daarna, in mei, werd de partij van Bouterse weggestemd en trad hij na tien jaar af als president.

In augustus hangt Coutinho voor een interview aan de telefoon vanuit Paramaribo. Nog steeds spreekt hij vrijuit. Dat een man als Bouterse tien jaar lang president van Suriname was, vindt hij symptomatisch voor de post-koloniale mentaliteit die zijn land domineert. Veel Surinamers zitten volgens hem gevangen in een angstcultuur, net zoals in zoveel andere landen met een koloniale geschiedenis. Die angst is een gevolg van het sterk hiërarchische denken.

Getraumatiseerd door angst

'Je hebt een aantal instituten dat ervoor zorgt dat bepaalde gedragingen steeds blijven terugkomen,' zegt hij. 'Scholen zijn nog steeds topdown: je hebt een leraar die iets zegt en de leerlingen die het doen. Je mag het niet in je hoofd halen om te zeggen dat iets niet goed is. Kijk maar wat er dan met je gaat gebeuren. Ook in mijn eigen bank zie je het: sommige mensen hier zijn nog steeds

FOTO MERLIN DALEMAN

Steven Coutinho (1976) behaalde in 2001 aan de RUG zijn Ma applied medical physics en in 2009 de Ma Business Administration, aan de Wharton Business School (University of Pennsylvania). Tot eind dit jaar is hij transitie-CEO van De Surinaamsche Bank, die bij zijn komst in 2019 in zwaar weer verkeerde. Daarna keert hij terug naar vrouw en kinderen in Nederland. Aan de Universiteit van Tilburg doet hij promotieonderzoek naar zijn in zijn boek *Breaking Rank* ontvouwdde theorie in behavioral economics gericht op post-koloniale landen. Op www.stevencoutinho.com is hij te boeken als spreker.

getraumatiseerd door angst. Ze hebben onder het juk geleefd van eerdere directeuren die zeiden: "Luister, jij doet dit omdat ik het zeg, en als jij het niet doet, zijn daar consequenties aan verbonden."

Dat is die angstcultuur, die doorsijpelt van de ene naar de andere generatie. En wat leren

mensen dan? "Ik kan niets, ik mag niets." Vervolgens komt Bouterse langs als president, en maakt hij het nog een stukje erger. Zijn regering stal als de raven, wat de vorige regeringen trouwens ook hebben gedaan. Maar iedereen haalt zijn schouders op: "Ach, zo gaat dat nou eenmaal hier." Als je kijkt hoeveel miljarden gejat zijn de afgelopen jaren. Dit land heeft zoveel geleend maar is geen centimeter vooruitgekomen. Waar denk jij dat het geld naar toe gegaan is? Het geld is ergens in de zakken beland van iemand. Niet in de zakken van het volk.'

'Nu even terug naar dat moment begin dit jaar,' vervolgt hij: 'Ik was bankdirecteur hier in Suriname en we leefden in angst onder het regime van Bouterse, maar het kon mij niet schelen of je Bouterse bent of niet. De afgelopen jaren ben ik spiritueler geworden en ben ik meer boven mijn angsten gaan uitstijgen. Ik houd mijn mond niet. Ik laat niemand mijn mond snoeren, omdat ik niet geloof in het verhaal dat dat niet kan. Ik geloof niet in het verhaal dat ik minderwaardig ben.'

Groninger Giants

Steven Coutinho is een intrigerend figuur. Hij is geboren in Nederland, als zoon van Surinaamse ouders. Maar tot zijn veertiende groeide hij op in Australië, waar zijn vader – eerder hoogleraar economie in Rotterdam – een universitaire aanstelling kreeg. Na nog vier jaar in Suriname vertrok hij op zijn achttiende naar Groningen om technische natuurkunde te studeren. Maar zijn interesse was breed: hij volgde ook vakken bij rechten, bedrijfskunde en internationale betrekkingen. Coutinho richtte de American footballclub Groninger Giants op en zat in het landelijk bestuur van de Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB). 'Die jaren hebben de rest van mijn

Protestbijeenkomst in Paramaribo, februari 2020

leven gevormd: ik leerde wat ik allemaal kon. Ik leerde dat je in staat bent om bergen te bewegen als je je *mind* er maar gewoon op gooit.'

Bomaanslag Londense metro

Hij kwam daarna terecht bij Accenture, een consultancybedrijf, en werkte onder andere in het financieel district van Londen toen in 2005 de bomaanslag in de Londense metro werd gepleegd. 'Ik vond het consultingwerk verschrikkelijk. Ik heb er veel geleerd, maar heb ook gemerkt dat ik geen slaaf wil zijn: het slavenleven van tot twee uur 's ochtends doorwerken voor een klant die ik niet ken om geld te verdienen voor aandeelhouders die ik nog minder ken. Dat ging mij een klein beetje te ver, nadat ik oog in oog met de dood had gestaan.'

'Dit land heeft zoveel geleend maar is geen centimeter vooruitgekomen'

Na drie jaar vertrok hij naar Suriname en werkte in het bankwezen in het hele Caribische gebied. Overal viel hem de conservatieve, hiërarchische levenshouding op. Hij brak er zijn hoofd over waarom de Caribische landen maar niet vooruitkwamen, waaronder ook Suriname zelf. Na jaren onderzoek ontvouwde hij zijn theorie in het boek *Breaking Rank* uit 2018. De oorzaak ligt volgens hem in het verhaal dat mensen in de post-koloniale landen zichzelf vertellen en dus in de identiteit die ze zichzelf aanpraten.

Post-koloniale identiteit

Coutinho: 'Identiteit is een vernuftig psychologisch mechanisme waarbij mensen een verhaal gebruiken om zichzelf te verklaren. Een gevolg hiervan is ook de gedachte: "ik" hoor bij deze groep, omdat "wij" een "verhaal" hebben. Het lullige is dat wanneer dat verhaal minderwaardig is, "ik" ook minderwaardig ben. Minderwaardigheid heeft niks te maken met het feit dat je voorouders slaaf zijn geweest. *So what?* Veel Europeanen stammen ook af van slaven van de Romeinen en de Vikingen.

Het belangrijke verschil in de trans-Atlantische slavernij is het verhaal dat is gecreëerd om de zwarte man: "Ik ben wit en jij niet. Dus

jij zit aan onderkant van die piramide en ik aan de bovenkant. Jij bent minderwaardig." Dat verhaal is zich gaan manifesteren als een identiteit en uit zich in de emotie van (onbewuste) angst. In mijn onderzoek heb ik ontdekt dat deze angst zich uit in de (economische) keuzepatronen van mensen, waardoor post-koloniale naties bijna allemaal dezelfde preferenties vertonen: risicomijdend, focus op het heden en geen onderling vertrouwen.' Vandaar ook de corruptie: als mensen elkaar ten diepste niet vertrouwen ontstaat de neiging om vooral goed te zorgen voor jou en de jouwen. 'Daardoor wordt het een *self-fulfilling prophecy*: "Ach, zo gaat het nu eenmaal hier."

Doorzetten

'Ik voel me verbonden met het lot van Suriname', vertelt Coutinho. 'Ik heb er twintig jaar over gedaan om een klein beetje te begrijpen waarom het ons niet lukt. Als wij doorzetten met die bewustwording van wat we als Suriname kunnen zijn, dus buiten de verhalen om die we onszelf nu aanpraten, dan kunnen we een prachtig en welvarend land zijn. Een land dat niet alleen economisch wijs is, maar ook spiritueel wijs.'